

Riitta Mäkinen & Marja Engman (toim.):

Naisten aika

Valkoinen varis ja muita oppineita naisia

Gaudeamus 2015

ISBN 978-952-495-372-6

TOIMITTAJAT

VTL Riitta Mäkinen työskentelee

tietokirjailijana ja vapaana tutkijana.

FT Marja Engman toimii vapaana tutkijana.

MUUT KIRJOITTAJAT:

Karmela Bélinki, Pia Forssell, Elise

Garritzen, Heini Hakosalo, Maija Hirvonen,

Mervi Kaarninen, Riitta Oittinen, Maritta

Pohls, Eeva Ruoff, Venla Sainio & Harriet

Weckman

Naisten aika

Unelma sivistyksestä

Naisten oikeudet ja niitä ajavat järjestöt nousivat Suomen julkisessa keskustelussa pinnalle 1800-luvun lopun poliittisissa kuohuissa. Joukko valveutuneita naisia vaati oikeuksia opiskeluun, julkiseen toimintaan ja henkiseen työhön. Samalla he raivasivat tilaa naisten yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle.

Edelläkävijät törmäsivät sukupuolensa vuoksi ennakkoluuloihin urallaan. Kouluttautuneet naiset eivät puskenee eteenpäin yksin vaan rakensivat yhteyksiä kotimaassa ja kansainvälisesti. Naisasiajärjestöjen perustaminen tarjosi areenan keskustelulle ja keinon naisten aseman parantamiseksi. Aikaansa edellä olevista miehistä muodostui olennainen osa tukiverkostoja: apua saatiin isiltä, veljiltä ja kulttuuripersoonilta.

Vaikuttajien kirjajaan joukkoon lukeutui niin tohtoreita, kirjailijoita, opettajia kuin poliitikoitakin, esimerkiksi ensimmäinen naismaisteri Emma Irene Åström, ensimmäinen naislääkäri Rosina Heikel sekä ”valkoinen varis” Tekla Hultin. Heidän ajattelutapansa eivät aina kulkeneet samoja linjoja, sillä kielikiistat ja politiikan näkemyserot hajottivat naisten rivejä järjestöissä.

Naisten aika sukeltaa 1900-luvun taitteen oppineiden naisten elämään ja kohtaloihin. Se piirtää samalla kuvan yhteisöistä, joiden kautta naiset vaikuttivat aikakauden yhteiskunnallisissa myrskyissä.

Yhteiskuntarakennuksen telineitä ei pureta koskaan

”[Rosina] Heikel aloitti anatomian harjoitukset muiden kanssa anatomiasalissa mutta siirtyi pian Aspin myötävaikutuksella tekemään niitä erilliseen huoneeseen. Heikelille siirto oli helpotus, sillä hän kärsi huomiosta, jonka kohteeksi oli anatomiasalissa joutunut. Jopa kadunmiehiä käveli sisään ällistelemään häntä ja esittämään suorasukaisia kommentteja.” HEINI HAKOSALO

”Emma Irenen suunnaton into kirjoihin ja lukemiseen herätti kurssitovereissa kummeksuntaa ja pilailua. (...) Kerran hänen vuoteensa täytettiin kirjoilla, ja toisen kerran huoneeseen tuotiin harjavarresta tehty näivettyneet, muka lukemisesta kiihtynyt ukko, jonka ympärille oli aseteltu Emman kirjat.” MERVI KAARNINEN

”Adelaide Ehrnrooth väitti, ettei hänellä ollut varsinaista taiteellista kunnianhimoa. Hänelle romaanit olivat yksi tapa vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen. (...) Ahdasmielistä nationalismia hän arvosteli jo ensimmäisissä kirjoissaan, ja fennomaniaan ja säätykierron sarastukseen Suomessa hän suhtautui etäisen huvittuneesti.” PIA FORSELL

”Aleksandra [Gripenberg] oli huolestunut eduskunnan arvovallasta: esiinnyttiin rahvaanomaisesti, käytettiin karkeaa kieltä eikä aina edes oltu selvin päin. Hän epäili jopa äänestäjien käsityskykyä – olivathan jotkut antaneet äänensä ehdokkaille, joiden kirjoitustaidostakaan ei voinut mennä takuuseen.” MAIJA HIRVONEN

”Naiset pitivät yhteyttä puhelimitse ja Bobrikovin vakoojia harhauttaakseen kertoivat, että ’täti’ oli tullut kaupunkiin ja kutsui ’serkuksia’ kahville. Serkuksilla ei koskaan ollut esteitä, vaan aina he lupautuivat tulemaan. Aikakauslehtien koodisanana käytettiin ’piparikakkuja’; kerran yksi serkuksista soitti ja kertoi tarvitsevänsä 200 piparikakkuja. Ne luvattiin lähettää hänelle kirjekuoreissa.” HARRIET WECKMAN

”Hultinin aktiivinen osallistuminen politiikkaan selittyi sillä, että hänestä yhteiskuntarakennuksen telineitä ei pureta koskaan: niitä käyttäen yhteiskuntaa voitiin ja pitikin muuttaa, ja siinä muuttamisessa oli elämän maku. Hän odotti tapahtumia ja taistelua, ja kun niitä tuli, hän oli mukana usealla rintamalla.” VENLA SAINIO

Lisätiedot: Outi Kittinen outi.kitti@gaudeamus.fi 050 5401 299

Gaudeamus Helsinki University Press PL 1099, 00101 Helsinki www.gaudeamus.fi Vastuullista HYY-liiketoimintaa